

Finansdepartementet
Finansmarkedsavdelingen
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

9. januar 2009

Høring – NOU 2008: 16 om foretaksstyring og tiltak mot manipulering av finansiell informasjon

Vi viser til Finansdepartementets høringsbrev av 9. oktober 2009 om NOU 2008: 16 om foretaksstyring og tiltak mot manipulering av finansiell informasjon.

I utredningen foreslår utvalget enkelte endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover, bl.a. til gjennomføring av EØS-regler som svarer til direktiv 2006/46/EF om endringer i regnskapsdirektivene.

Generelt

Generelt er Norsk Øko-Forum (NØF) av den oppfatning at forslagene til tiltak i utredningen ikke er tilstrekkelige til å kunne forbygge og motvirke manipulering av finansiell informasjon. Dette kommer bl.a. til uttrykk ved at Økokrims representant i utvalget har en generell særmerknad om dette, og gir klart uttrykk for at de foreslåtte tiltakene ikke er tilstrekkelige, se pkt. 2.2.2. I tillegg til konkrete mindretallsforslag tas det også forbehold om at Økokrim vil komme nærmere tilbake til flere problemstillinger og forhold i forbindelse med høringen. Det er uvanlig at en offentlig myndighet tar så tydelige forbehold i en NOU. Vi finner det svært uheldig at Økokrim ikke har fått støtte av flertallet for sine forslag, særlig på bakgrunn av at det var Økokrim som tok initiativ til denne utredningen, jf. brev fra Økokrim til Finansdepartementet av 8. desember 2004. Vi ber derfor departementet nøye gjennomgå Økokrims midretallsinnstillinger i utredningen og de forslag som måtte komme i Økokrims høringsuttalelse.

Kap. 4 Styrets sammensetning

Når det gjelder spørsmålet om forbud mot at daglig leder sitter i styret, er vi enig med mindretallet som foreslår at det bør innføres et forbud mot at daglig leder er medlem av styret i allmennaksjeselskaper. Dette er også i samsvar med anbefalingen fra Norsk Anbefaling Eierstyring og Selskapsledelse. Den rolleblanding som oppstår når daglig leder også er medlem av styret er så uheldig at det bør innføres forbud mot det.

Kap. 5 Møte mellom styret og revisor

Utvalgets flertall foreslår at det lovfestes et krav om at styret og revisor har minst ett møte i året uten at daglig leder eller andre fra den daglige ledelsen er til stede. Flertallet foreslår at kravet ikke innføres for foretak som er definert som små foretak i regnskapsloven § 1-6. Vi støtter forslaget fra Økokrims representant om at et årlig møte mellom styret og revisor bør gjelde for alle foretak uavhengig av størrelse. Det er viktig at styret i alle foretak kan møte revisor direkte en gang i året uten daglig leders tilstedeværelse.

Utvalget har også vurdert om det bør oppstilles krav til styrets dokumentasjon av gjennomgangen med revisor for å oppnå notoritet med hensyn til hva som er diskutert på møtet, men utvalgets flertall foreslår ikke særlige regler om krav til protokollering av innholdet i møtet. Vi er enig med utvalgets mindretall som foreslår at det bør lovfestes krav til protokollering om hvilke forhold som er behandlet på møtet mellom styret og revisor, utover de foreliggende minimumskravene i aksjelovene § 6-29.

Utvalget har også vurdert nærmere krav til innholdet i møtet mellom styret og revisor og foreslår å lovfeste formålet med møtet til å være at styret og revisor drøfter regnskapsmessige forhold der revisor ser vesentlige svakheter og mangler ved de vurderingene den daglige ledelsen har gjort, samt andre forhold som revisor mener styret bør informeres om i et slikt møte. Utvalgets flertall finner det ikke hensiktsmessig å angi en uttømmende liste over hva gjennomgangen skal omfatte eller oppstille krav til hva den som minimum skal omfatte. Det bør i stedet utvikles en beste praksis gjennom revisjonsstandarder el. Vi er også her enig med mindretallet som foreslår at det stilles krav til hva gjennomgangen med revisor minimum skal omfatte, en gjennomgang og vurdering av vesentlige poster i regnskapet som er kritiske, usikre eller skjønnsmessige, regnskapsprinsippene som anvendes og eventuelle endringer i disse, forhold hvor det har vært uenighet mellom revisor og daglig ledelse, misligheter, nærstående parter og internkontrollen i virksomheten.

Kap. 6 Revisors nummererte brev

Utvalget har vurdert om det bør oppstilles krav om at revisors nummererte brev skal sendes til hvert enkelt styremedlem. Utvalgets flertall foreslår at det bare er nummererte brev som knytter seg til forhold som kan føre til ansvar for styremedlemmene, som skal sendes styrets leder med kopi til de øvrige styremedlemmene. Utvalgets mindretall foreslår at det bør lovfestes at alle nummererte brev fra revisor som inneholder påpekninger som omfattes av revisorloven § 5-2 fjerde ledd skal sendes samtlige av styrets medlemmer. Vi er enig i dette. Når revisor påpeker feil og mangler i nummererte brev, er det viktig å sikre at denne kunnskapen kommer frem til samtlige styremedlemmer og ikke bare til daglig leder og/eller styrets leder.

Kap. 10 Nærstående parter

Utvalget foreslår å innføre et nytt krav til noteopplysninger om transaksjoner med nærstående parter. Utvalgets flertall foreslår unntak for foretak som er små, jf. regnskapsloven § 1-6 og for konserninterne transaksjoner mellom heleide selskaper som inngår i konsolideringen. Mindretallets oppfatning er at også konserninterne transaksjoner bør omfattes av opplysningskravet når det gjelder selskapsregnskapet, og at opplysningskravet om transaksjoner mellom nærstående bør gjelde alle foretak uavhengig av størrelse og at problematikken med nærstående er minst like sentral i mindre virksomheter. Dette er vi helt enig i. Erfaringsmessig er transaksjoner mellom nærstående et av de mest problematiske og

risikable områdene i mindre foretak, der det ofte er nære forbindelser mellom eiere og ledelse. I bl.a. skattesaker er slike transaksjoner regelmessig en stor feilkilde og et problematisk område for skattemyndighetene. I tillegg til rene skatteunndragelser er slike transaksjoner ofte også ulovlige uttak av selskaper som kan medføre tap for både skattekreditorer og andre kreditorer. Reglene i ligningslovgivningen om oppgave- og dokumentasjonsplikt for transaksjoner med nærstående inneholder omfattende unntak og begrensninger, og er kun tilgjengelige for ligningsmyndighetene og ivaretar ikke informasjonsbehovet til andre eksterne brukere av regnskapet. Vi er derfor enig i at det innføres et nytt krav til noteopplysninger om transaksjoner med nærstående parter i alle foretak uavhengig av størrelse, og at også konserninterne transaksjoner bør omfattes av opplysningskravet når det gjelder selskapsregnskapet.

Samtidig mener vi det er behov for å innføre generelle regler om *dokumentasjon* av transaksjoner mellom nærstående. NØF har flere ganger fremhevet behovet for dokumentasjon av transaksjoner mellom nærstående parter. I våre høringsuttalelser til bokføringsreglene og til reglene i ligningsloven om opplysningsplikt og dokumentasjon har vi etterlyst slike regler. I NOU 2002: 20 Ny bokføringslov pkt. 9.11 heter det:

”Når det skjer transaksjoner mellom nærstående parter, for eksempel mellom selskaper i samme konsern, mellom selskap og eiere osv., vil det være sentralt å kunne dokumentere i hvilken grad prisene er basert på ordinære forretningsmessige kriterier. Fra skattemyndighetenes side arbeides det med regler på dette området. Utvalget har derfor kommet til at det vil være hensiktsmessig å avvente dette arbeidet, men har konkludert med at dette er et område som naturlig hører hjemme i bokføringsreglene.”

NOU-en ble fremlagt 31. oktober 2002. Vi har derfor ventet svært lenge på regler på dette området. Det er ikke tilfredsstillende at det etter så mange år fortsatt ikke er gitt generelle regler om dokumentasjon, og særlig at slike regler er helt fraværende for transaksjoner mellom fysiske personer og selskaper. Behovet for regler om dokumentasjon av slike transaksjoner er minst like stor i dag som i 2002, trolig større etter innføringen av ”uttaksmodellen/aksjonærmodellen” for personlige aksjonærer. Underprising av transaksjoner fra selskap til aksjonær og overprising av transaksjoner fra aksjonær til selskap vil være metoder for å unngå utbyttebeskatning ved overføringer mellom selskaper og aksjonærer, samtidig som dette kan medføre ulovlig tapping av foretak med den konsekvens at kreditorene lider tap. På bakgrunn av dette ber vi derfor om at generelle regler om dokumentasjon av transaksjoner mellom nærstående innføres snarest mulig.

Med hilsen
for Norsk Øko-Forum

Jan-Egil Kristiansen
leder faglig utvalg